Padlócsempék - ún. Leonardo-csempék

Kerámia- és üveggyűjtemény

Leltári szám:	6558
Gyár / műhely:	habán műhely
Készítés ideje:	17. SZÁZAD 1. FELE
Készítés helye:	Felső-Magyarország; Nagyszombat (feltehetően)
Anyag:	cserép
Technika:	színesen festett
Méretek:	hosszúság: 21 cm szélesség: 21 cm vastagság: 2,6 cm

Az áttört falú kockát ábrázoló három- és hatszögletű csempék a reneszánsz kori perspektíva-tanulmányokat szemléltető geometrikus mintázatot alkotnak. A csempék oldallapjainak színei: kék, okker, fehér az áttörés belső élei zöld és okker színűek. A lapok és az áttörések élei mangánnal hangsúlyozottak. A perspektivikus ábrázolásmód a térbeliség illúzióját kelti, mintha a sötétmangán színű alap fölött sorakoznának az áttört kockák.

A csempéket a Nagyszombat közelében fekvő Farkashidán egy ház bontásakor, egy beszakadt pincében találtak meg 1907-ben. A több mint ötszáz darabból álló, habán padlócsempének tartott leletet az Iparművészeti Múzeum vásárolta meg.

Heřman Landsfeld cseh kutató a csempéket a nyugat-felvidéki, kosolnai habán fazekasok 1660–70 között, gróf Pálffy Miklós vöröskői vára számára készített munkájának tartja. A csempék mintázata és technikája miatt azonban valószínűbb, hogy keletkezésük a 16. század első felére tehető. Erre enged következtetni az is, hogy a csempéknek csak kis része készült az itáliai eredetű majolikatechnikával – feltehetően utólag, kiegészítés gyanánt. Legtöbbjük esetében az ún. *cuenca*, azaz "meder" technikát alkalmazták, mely a 15–16. századi spanyol burkolatokra jellemző. Ezeken a ragyogóan színes és nagykeménységű óntartalmú mázak összefolyását az alapformából kiképzett peremvonalakkal akadályozták meg.

A padlócsempék perspektivikus díszítésmódja itáliai hatásra vezethető vissza: az oxfordi Christ Church College gyűjteményében található két rajz – Leonardo da Vinci vagy tanítványa, Francesco Melzi 1515 körüli műve –, mely a burkolat pontos tervrajzának tekinthető (ld. itt). A geometrikus mintához a milánói ferences szerzetes és matematikus, Luca Pacioli *De divina proportione* (Velence, 1509) című traktátusának Leonardo által rajzolt illusztrációi is előképül szolgálhattak, mint például a szabályos testeket bemutató axonometrikus rajzok (ld itt, p. 20.).

Minden rejtélyességével együtt a farkashidai lelet a humanizmus korának egyik kiemelkedő iparművészeti emléke. A művészi formába öltöztetett tudományos és technikai ismeretek nemzetközi áramlását éppúgy példázza, mint a megrendelők pompaszeretetét.

Irodalom

- Recht Roland, Périer-d' Leteren Catheline, Griener Pascal: *The Grand Atelier. Pathways of Art in Europe, 5th - 18th centuries*. Palais des Beaux-Arts, Brussels, Brussels, 2007. - p. 212; Nr. XI.1. (téves ltsz.mal)
- Szerk.: Lovag Zsuzsa: *Az Iparművészeti Múzeum. (kézirat)*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 1994. - Nr. SZ/60. (Csenkey Éva)
- Szerk.: Péter Márta: *Reneszánsz és manierizmus. Az európai iparművészet korszakai*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 1988. - Nr. 543. (Cserey Éva)
- Cserey Éva: Gedanken zu Habaner-Kacheln im Kunstgewerbemuseum in Budapest. *Keramos*, 104. (1984). 1984. - p. 86-96., 6. kép
- Landsfeld Herman: *Lidové hrnčířství a džbánkařství*. Praha, 1950.

© 2012-2026, Minden jog fenntartva Iparművészeti Múzeum





© 2012-2026, Minden jog fenntartva Iparművészeti Múzeum